
ГОЛОВНА АСТРОНОМІЧНА ОБСЕРВАТОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

17 липня 2004 р. наукова громадськість відзначатиме 60-річний ювілей Головної астрономічної обсерваторії Національної Академії Наук України. Головну астрономічну обсерваторію (ГАО) НАН України засновано 1944 р. з ініціативи академіка АН УРСР О. Я. Орлова (1880—1954). Знаходиться вона в 12 км від центра Києва в Голосіївському лісі (звідси походить її неофіційна назва — Голосіївська).

Обсерваторію очолювали: академік АН УРСР О. Я. Орлов (1944—1948 рр., 1951—1952 рр.); член-кореспондент АН УРСР В. П. Цесевич (1948—1951 рр.) та член-кореспондент АН УРСР А. О. Яковкін (1952—1959 рр.); академік АН УРСР Є. П. Федоров (1959—1973 рр.); доктор фізико-математичних наук І. К. Коваль (1973—1975 рр.).

З 1975 р. Обсерваторію очолює академік НАН України Я. С. Яцків.

ГАО проводить наукові дослідження за такими напрямками:

- позиційна астрономія та космічна геодинаміка;
- фізика Сонця й тіл Сонячної системи;
- фізика та еволюція зірок і галактик;
- фізика космічної плазми;
- оптика атмосфери;
- астрономічне та космічне приладобудування;
- автоматизація процесів проведення й обробки астрономічних спостережень.

Зусиллями кількох поколінь астрономів ГАО перетворилась у відому наукову установу, яка має висококваліфіковані кадри (один академік, два члени-кореспонденти, 17 докторів, 58 кандидатів наук).

Обсерваторія займає провідне місце у ряді галузей астрономії, таких як: дослідження обертання Землі та побудова координатних систем у космічному просторі, фізики фотосфери Сонця та тіл Сонячної системи, формування та еволюція зір і галактик та ін.

Широко відомі наукові школи ГАО за такими напрямками астрономічної науки:

- фундаментальна астрометрія і глобальна геодинаміка (засновники академіки О. Я. Орлов і Є. П. Федоров);
- динаміка і структура фотосфери Сонця (засновник доктор фізико-математичних наук Е. А. Гуртовенко);
- фізика комет (засновник професор С. К. Всехсвятський).

Обсерваторія була ініціатором і учасником міжнародних програм і проектів, зокрема створення каталогу слабких зір та фотографічного огляду неба, спостереження комети Галлея, визначення варіацій глобальних характеристик Сонця, а також брала участь у підготовці та здійсненні космічних проектів ВЕГА, ФОБОС, КОРОНАС та інших. З 1991 року ГАО координує діяльність установ України з проблеми координатно-часового забезпечення, бере участь у виконанні Національної космічної програми України та Державної екологічної програми.

Обсерваторія має тісні наукові зв'язки з багатьма астрономічними закладами України та світу: США, Великої Британії, Франції, Італії, Іспанії, Росії та ін.

ГАО видає журнали «Кинематика и физика небесных тел» (з 1985 р.), «Космічна наука і технологія» (з 1995 року) та «Астрономічний календар» (з 1996 року, у 1948—1995 роках «Короткий астрономічний календар»).

Досягнення співробітників Обсерваторії неодноразово відмічено державними преміями СРСР та України у галузі науки і техніки, преміями НАН України.

У 2003 р. Я. С. Яцків у складі авторського колективу за цикл робіт по розробці нової теорії нутації МАС 2000 відмічений міжнародною премією імені Рене Декарта.

Іменами співробітників ГАО названо кратери Яковкіна та Гаврилова на Місяці, малі планети № 2728 Яцків, № 3965 Конопльова, № 4187 Шульназарія, № 7628 Євгенфедоров.